

Motion till riksdagen 2018/19:2958

av **Christer Nylander m.fl. (L)**

Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

Motivering

Kulturen är intellektets infrastruktur. Det är ett klassiskt liberalt uppdrag att stärka individens förmåga att ta makt över sitt eget liv. Kulturen i dess olika uttrycksformer innebär att man lär känna både sig själv, andra och samhället. Därför är kultur en demokratisk rättighet. Det räcker inte med att veta var man kan hitta information, man måste också ha kunskap som gör att man kan orientera sig i en värld av påståenden: bildning, helt enkelt.

Ett öppet samhälle behöver litteratur, konst och andra kulturella uttryck som provocerar och utmanar. Den liberala kulturpolitikens uppgift är inte att styra kulturen, utan att förbättra förutsättningarna för det konstnärliga skapandet och för individens bildning.

För Liberalerna är kulturens frihet helt central. I land efter land i vår närhet har vi sett hur auktoritära makthavare monterar ner det öppna samhällets strukturer, och bland det första de har gett sig på har varit kultur som de på olika sätt har funnit misshaglig.

Även i Sverige hörs rop på att misshaglig kultur ska tystas. Andra vill göra kulturen till verktyg för att främja ett hållbart samhälle, jämställdhet, integration – mål som vi i Liberalerna i och för sig delar, men om vi börjar använda kulturen som verktyg för sådant som är gott, öppnar vi också för dem som vill använda den i andra syften.

Kulturen bidrar självklart till många av de mål vi vill nå med politiken, men kulturpolitiken får aldrig vara instrumentell. Kulturen ger människor verktyg att tänka själva, och det är själva grunden för liberalismen.

En av de avgörande kulturpolitiska frågorna de närmaste åren, i Sverige och i övriga världen, är därför hur vi garanterar konstnärlig frihet. En del i detta är att offentlig

finansiering ska ske i former som garanterar kulturlivets oberoende. Vi vill hellre se färre stora påsar med stöd som kan användas ganska fritt och långsiktigt, än många små öronmärkta korta stöd.

Kvalitet är nyckelordet i Liberalernas kulturpolitik. Principen om armlängds avstånd ska gälla, det vill säga att det är kulturskapare och experter som fattar de konstnärliga besluten och inte politiker. Kulturpolitiken ska värna kulturens eget värde gentemot rena nyttoändamål. Offentliga bidrag och anslag ska vara kvalitetsdrivande.

Kulturpolitiken ska slå vakt om såväl bredd som spets. Liberalerna vill att det erbjuds kulturupplevelser av högsta kvalitet och vill även stimulera enskilda människors eget deltagande och skapande i kulturaktiviteter i hela landet.

Kulturpolitiken ska syfta till att fler får ta del av kvalitetskultur. Därför vill vi införa en bonus i de statliga stöden till kulturen, som går till de kulturaktörer som breddar sin publik. Kriterierna för bonusen bör utarbetas i nära dialog med kulturlivet. För detta ändamål avsätter vi 200 miljoner kronor på anslag 1:2.

För att öka friheten behövs också en ökad mångfald i finansieringen av kultur. Det offentliga stödet ska vara fortsatt ambitiöst, men kulturskapare måste ha fler möjliga finansierare att vända sig till. Om en vänder dem ryggen ska det finnas tio andra att vända sig till. Donationer till och köp av kultur ska vara avdragsgillt, det behövs fler stiftelser för kulturfinansiering och villkoren för privat kultursponsring bör förbättras. Liberalerna vill se en utredning om hur kulturens finansiering kan breddas.

Läsning och litteratur bör ha hög prioritet i kulturpolitiken. Det handlar om kultur, demokrati och jämställdhet. Sverige har av tradition en hög läskunnighet och ett stort intresse för den goda berättelsen men det finns stora klyftor i läsvanorna. Klyftorna får effekt på skolresultat, samhällsdeltagande och därmed den enskildes egenmakt.

Bibliotekens roll för att stärka läsningens och litteraturens ställning kan inte överskattas. Vi gör en riktad förstärkning av anslagen för att möjliggöra för ökade inköp av ny litteratur. Anslaget ska också kunna användas till trygghetsåtgärder på de bibliotek som har problem med ordningsstörningar, hot och ibland öppet våld. Biblioteken ska vara en frizon för läsning, något som betyder allra mest för den som inte har en hemmiljö där läsning är en naturlig del av vardagen. För att finansiera en satsning på biblioteken anvisar Liberalerna 200 miljoner kronor från år 2019 på anslag 1:2.

Alla barn och unga ska få möta professionella kulturutövare i skolan och se och höra, men också själva få utöva, t.ex. teater, film och musik. Kultursatsningen Skapande skola bör byggas ut för att även omfatta gymnasiet. För det avsätter vi 57 miljoner kronor på anslag 1:3.

Sverige behöver en kulturpolitik för hela landet. I detta har kultursamverkansmodellen en nyckelroll. När modellen infördes tillfördes inga extra statliga medel, och den del som i praktiken fördelas till regionerna har heller inte ökat i samma takt som den regionala finansieringen. Detta har bidragit till att det varit svårt att uppnå den förnyelse av kulturpolitiken som var ett av syftena med kultursamverkansmodellen. Vi avsätter därför 110 miljoner kronor mer än regeringen på anslag 1:6 från 2019 för att förstärka kultursamverkansmodellen.

Liberalerna välkomnar de kommuner som prioriterar låga avgifter i den kommunala kultur- och musikskolan. Det är dock en kommunal angelägenhet. Det statliga anslag som infördes 2016 bör avskaffas. Därmed minskar utgifterna på anslag 1:2 med 100 miljoner kronor. Även samlingslokaler är en kommunal angelägenhet. Vi avvisar därför det föreslagna stödet till samlingslokaler i socioekonomiskt utsatta områden om 30 miljoner kronor på anslag 13:2.

Liberalerna motsatte sig redan i budgetmotionen för 2018 att statliga medel skulle anvisas för jubileumsåret för Ingmar Bergman. Riksdag och regering bör vara mycket sparsamma med att utropa jubileumsår, i synnerhet för enskilda personer. Varje ställningstagande för ett jubileum kan samtidigt tolkas som ett indirekt ställningstagande emot de händelser och personer som inte får något jubileumsår. Nu har jubileet ägt rum, men behöver inte firas i ytterligare ett år även om det vore i enlighet med principerna för övergångsregeringens budget. Vi avvisar därför 5 miljoner kronor på anslag 1:2 som avser Bergmanåret.

Liberalerna välkomnar regeringens ökade anslag för att gynna de fria konsterna, men ifrågasätter om konsten blir särskilt fri om tillskottet fördelas i fem olika påsar varav den minsta omfattar åtta miljoner kronor. En satsning på fri konst, där politiken ska hålla armlängds avstånd, bör rimligen ge de bidragsgivande myndigheterna möjlighet att prioritera också mellan olika konstformer. Det bör också vara möjligt att stödja kulturyttringar som inte helt låter sig definieras inom de fack som kulturpolitiken indelats i. Vi avvisar därför de föreslagna utgiftsökningarna om 25 miljoner kronor på anslag 2:2, 8 miljoner kronor på anslag 3:1, 10 miljoner kronor på anslag 4:2, 12 miljoner kronor på anslag 4:4 samt 60 miljoner kronor på anslag 5:2, till förmån för 115 miljoner kronor under anslag 1:2 som ska vara tillgängligt för kulturskapare inom samtliga områden inom kulturpolitiken som omfattas av regeringens föreslagna satsning.

För att svenskan ska vara ett fullt ut samhällsbärande språk behöver det finnas en fackterminologi på svenska inom alla samhällsdomäner. Den svenska terminologi-verksamheten är för närvarande inne i en stor omställningsprocess. År 2017 beslutade regeringen att flytta ansvaret för terminologifrågor till Institutet för språk och folkminnen (ISOF), och nu vid kommande årsskifte avvecklas Terminologicentrum (TNC) som har arbetat med terminologifrågor sedan 1941. Det är av stor vikt att säkra kontinuiteten under denna övergångsperiod och ge terminologiarbetet förutsättningar att fortsätta bedrivas på en hög nivå. Av den orsaken gör Liberalerna en riktad förstärkning av anslagspost 3:3 Institutet för språk och folkminnen på 2 miljoner kronor år 2019 för terminologiarbetet.

Det kulturarv som finns i Sverige är en del av mänsklighetens gemensamma kulturarv och ska hållas tillgängligt för kommande generationer. Museernas roll som bildningsinstitutioner och deras forskningsanknytning ska stärkas. Liberalerna välkomnar att vissa museer vill erbjuda fri entré som ett sätt att öka människors tillgång till kulturarvet, men det ska vara upp till respektive museum att avgöra om och hur. Regeringens reform från 2016 omfattar därtill bara vissa av de centrala museerna. Vi vill lägga 15 miljoner kronor mer per år än regeringen och utforma anslaget som ett sökbart bidrag tillgängligt dels för samtliga museer och utställningar som tar del av statens stöd till museer och utställningsverksamhet, dels för läns- och regionmuseerna. Det innebär att vi minskar anslag 8:1 med 80 miljoner kronor, och i stället lägger 95 miljoner kronor per år från 2019 på ett nytt anslag 8:7. Vi avvisar också de 8 miljoner kronor som regeringen vill fördela till anslag 8:1 till Statens historiska museer och Statens museer för världskultur. En ”kunskapsbaserad och reflekterande historieskrivning” är rimligen redan samtliga statliga museers kärnuppdrag.

Den liberala idrottspolitiken syftar till att skapa möjligheter för kvinnor och män, unga såväl som gamla, att motionera och idrotta utifrån egna förutsättningar. Idrotten är Sveriges största folkrörelse och fyller en omistlig roll i civilsamhället. I många städer och mindre samhällen är den lokala idrottsrörelsen en samlingspunkt där människor

möts över traditionella sociala gränser. Vi vill främja en fri och självständig idrottsrörelse som fostrar människor i demokratiska värderingar, och vi vill erbjuda alla möjligheter till positiva upplevelser av idrott.

Att främja integration är ett av de syften som staten har angett för det generella stödet till idrotten. Även om unga med utländsk bakgrund, särskilt flickor, är generellt underrepresenterade inom idrotten, är underrepresentationen mindre där än i många andra barn- och ungdomsverksamheter. Risken med öronmärkta stöd är att det blir aktiviteter i projektform, i grupper särskilda från den ordinarie verksamheten. Statens idrottspolitik bör innebära tydligt formulerade mål och en skarp uppföljning av målen. Om idrotten inte lever upp till de mål riksdagen har formulerat, bör man däremot överväga att öronmärka stöd, och då i första hand inom statsbidraget, inte som ett extra tillskott. Det kan till exempel bli aktuellt vad gäller stöd till idrott för personer med funktionsnedsättning. En enig riksdag har vid flera tillfällen tydligt markerat att ett mål för statens stöd till idrotten är idrott för alla. I målformuleringen nämns särskilt personer med funktionsnedsättning. Trots detta är idrott för personer med funktionsnedsättning satt på undantag, och där det finns sker det ofta som en verksamhet skild från andra. En förebild kan vara Norge, där ungefär tio procent av det totala statliga stödet till idrotten öronmärkts till idrott för personer med funktionsnedsättning. Vi avvisar olika öronmärkta bidrag till idrotten om sammanlagt 116 miljoner kronor på anslag 13:1, men höjer i stället det generella stödet med lika mycket.

När de svenska folkrörelserna växte fram betonade de alla mycket starkt behovet av folkbildning. Det var genom litteratur och studier som individen skulle skaffa sig verktyg att ta ökat ansvar för sig själv och i samhället. Folkbildningen har alltsedan dess genom sin särart spelat en viktig roll för att höja kunskapsnivån i samhället. Genom att vara fri och frivillig når och lyfter den människor som kanske inte kommit till sin rätt i det formella utbildningssystemet.

Ett exempel på hur folkbildningen framgångsrikt förbereder unga med intellektuell funktionsnedsättning för arbete eller studier är kulturcollegemodellen. Liberalerna genomförde under alliansregeringens tid flera reformer för att förbättra möjligheterna för unga med intellektuell funktionsnedsättning att utbilda sig. Gymnasiesärskolans mål förändrades så att den ska förbereda för vidare studier, inte bara fortsatt lärande. Lärlingsutbildningar infördes, och yrkeshögskolan fick vissa möjligheter att ta in elever med bakgrund i gymnasiesärskolan. De formella möjligheterna för unga som gått i gymnasiesärskolan att studera vidare har ökat, men i praktiken finns det mycket få utbildningar för denna målgrupp. De som finns, finns i hög grad inom folkbildningen. Folkbildningens möjligheter att erbjuda eftergymnasial utbildning för unga med intellektuell funktionsnedsättning bör öka. Vi avsätter därför 10 miljoner kronor per år från 2019 på anslag 14:4 för detta ändamål.

Vi avvisar också det öronmärkta stödet på anslag 14:1 till folkbildningen om 50 miljoner kronor för att utbilda föräldrar i läsläsning. Folkbildningens själva idé är att vara fri och frivillig. Staten bör vara ytterst försiktig med att beställa olika utbildningar därifrån.

Vi vill underlätta för det civila samhället att hämta sin finansiering från flera källor. Därför ska den som ger en ideell gåva kunna göra avdrag för detta. Liberalerna vill införa skatteavdrag för gåvor för såväl privatpersoner som aktiebolag och andra juridiska personer som ger till ideella aktörer. Detta beskrivs närmare i skatteavsnittet i vår budgetmotion.

Liberalerna föreslår slutligen att pris- och löneomräkningen justeras ned med 20 procent årligen. På detta utgiftsområde påverkas anslag 1:3, 1:6, 2:1, 3:2, 3:3, 5:2, 6:1, 7:1, 8:1, 8:2, 14:1 och 14:4.

Tabell 1 Anslagsförslag 2019 för utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (L)
1:1 Statens kulturråd	55 822	
1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	578 684	410 000
1:3 Skapande skola	187 065	57 000
1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet	45 153	
1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler	9 852	
1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet	1 501 187	107 000
1:7 Myndigheten för kulturanalys	14 858	
2:1 Bidrag till vissa scenkonstinstitutioner	1 084 666	-3 000
2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	213 614	-25 000
2:3 Statens musikverk	117 766	0
3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	155 735	-8 000
3:2 Myndigheten för tillgängliga medier	123 182	0
3:3 Institutet för språk och folkminnen	67 598	2 000
4:1 Statens konstråd	31 241	
4:2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön	42 947	-10 000
4:3 Nämnden för hemslöjdsfrågor	11 651	
4:4 Bidrag till bild- och formområdet	40 069	-12 000
5:1 Konstnärsnämnden	22 131	
5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer	467 097	-60 000
6:1 Riksarkivet	403 183	-1 000
7:1 Riksantikvarieämbetet	274 801	-1 000
7:2 Bidrag till kulturmiljövård	270 542	
7:3 Kyrkoantikvarisk ersättning	460 000	
7:4 Bidrag till arbetslivsmuseer	8 000	
8:1 Centrala museer: Myndigheter	1 300 793	-94 000
8:2 Centrala museer: Stiftelser	262 694	
8:3 Bidrag till vissa museer	75 519	
8:4 Forum för levande historia	46 459	
8:5 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål	200	
9:1 Myndigheten för stöd till trossamfund	12 799	
9:2 Stöd till trossamfund	81 919	
10:1 Filmstöd	562 144	

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (L)
11:1 Sändningar av TV Finland	9 721	
11:2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen	3 842	
11:3 Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet	483	
11:4 Statens medieråd	22 525	
11:5 Stöd till taltidningar	44 956	
12:1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	42 061	
12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	243 440	
12:3 Särskilda insatser inom ungdomspolitiken	35 000	
13:1 Stöd till idrotten	1 954 311	0
13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler	52 164	-30 000
13:3 Stöd till friluftorganisationer	47 785	
13:4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer	15 000	
13:5 Insatser för den ideella sektorn	151 758	
14:1 Bidrag till folkbildningen	4 348 183	-50 000
14:2 Bidrag till tolkutbildning	59 331	
14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen	170 000	
14:4 Särskilt utbildningsstöd	190 338	10 000
15:1 Spelinspektionen	74 262	
<i>Nya anslag</i>		
8:7 Allmänt stöd för museer		95 000
Summa	15 994 531	387 000
Specificering av anslagsförändringar		
1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete		200 000
1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete		200 000
1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete		115 000
1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete		-100 000
1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete		-5 000
1:3 Skapande skola		57 000
1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet		110 000
1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet		-3 000
2:1 Bidrag till vissa scenkonstinstitutioner		-3 000

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (L)
2:2	Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	-25 000
2:3	Statens musikverk	0
3:1	Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	-8 000
3:2	Myndigheten för tillgängliga medier	0
3:3	Institutet för språk och folkminnen	2 000
4:2	Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön	-10 000
4:4	Bidrag till bild- och formområdet	-12 000
5:2	Ersättningar och bidrag till konstnärer	-60 000
6:1	Riksarkivet	-1 000
7:1	Riksantikvarieämbetet	-1 000
8:1	Centrala museer: Myndigheter	-80 000
8:1	Centrala museer: Myndigheter	-6 000
8:1	Centrala museer: Myndigheter	-8 000
8:7	Allmänt stöd för museer	95 000
13:1	Stöd till idrotten	116 000
13:1	Stöd till idrotten	-64 000
13:1	Stöd till idrotten	-30 000
13:1	Stöd till idrotten	-14 000
13:1	Stöd till idrotten	-8 000
13:2	Bidrag till allmänna samlingslokaler	-30 000
14:1	Bidrag till folkbildningen	-50 000
14:4	Särskilt utbildningsstöd	10 000

Christer Nylander (L)

Tina Acketoft (L)

Lina Nordquist (L)

Allan Widman (L)

Emma Carlsson Löfdahl (L)

Mats Persson (L)